

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. V. Vtrùm liceat militare in bello de cuius iustitia dubitatur, aut nullo
de hac examine præmisso?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

illam; atque ita eas teneri aut inter se componere ac si utriusque causa esset probabilis, aut arbitros neutri parti suspectos admittere.

72 Notat Secundò, quando ex eiusmodi Christianorum bellis timerentur graua aliqua extraordinaria mala, praesertim quae toti Christianismo immineret, ut si ea ratione multum crescerent haereses, aut vires hostium fidei augerentur, & fidelium minuerentur, atque ita hi fierent impotentes illis resistere; eos principes tunc obligandos ut inter se componerent, & potius iure suo ex parte cederent quam religionem Christianam eiusmodi periculis exponerent. Additque Pontificem eo casu posse eos ad id censuris compellere.

73 Quidam circumstantia bellum alias iustum reddunt illicitum.

Nota demum sapè posse contingere ut sit iusta causa inferendi bellum, & hoc tamen sit illicitum. Primò, quando aut nulla aut exigua est spes victoriae obtinendae; tunc enim princeps bellum indicens suis inferret iniuriam eos praesentissimis grauissimisque exponendo periculis, sine sufficiente necessitate, aut spe utilitatis.

Secundò, quando ex eiusmodi bello gravissima religioni Christianae imminerent pericula: iuxta dicta nu. 72. Quia tunc amor religionis & caritas debita bono communi, eiusmodi principem obligarent, ut ad vitandum grauius malum commune patienter ferret damnum aliquod proprium.

D V B I V M V.

Utrum liceat militare in bello de cuius iustitia dubitatur; aut nullo de hac examine praesumpto?

74 Quidam hinc sunt certa, quaedam dubia. Doctores enim communiter asserunt Primò, tam principem, quam eius consiliarios, quorum est de indicendo bello dicere sententiam, iniuste id indicere aut sine debito cause examine iuxta dicta dub. praecedenti, aut quoties de iustitia cause dubitant. quae ex ibidem dictis discerni debent. Quare si id fecerint tenentur reparare omnia damna inde secuta, non solum hostibus, sed etiam suis ciuibus; quia utriusque in eo fuerunt iniurijs. Secundò, subditum qui non debet de bello indicendo sententiam dicere, licet sine ullo cause examine in eo militare; quia hoc ad eum non spectat, sed potest suum iudicium subijcere iudicio sui principis & consiliatorum, quamdiu nulla occurrat ei ratio, cur merito dubitet an bellum sit iustum. Statim autem atque aliqua eiusmodi causa occurrerit, tenetur aut bello abstinere, aut de iustitia eius inquirere consulendo virosea in re peritos & bonae conscientiae, quorum auctoritatem sequi potest. vide Valentiam tom. 3. disp. 3. q. 16. puncto 2. Vasquez 1.2. disp. 66. c. 9. Gabrielem in 4. dist. 15. q. 4. concl. 4. Molinam de Iustitia tract. 2. disp. 113. Lorcam 1.2. sect. 3. disp. 53.

75 Quid subditis agendum.

Valentia. Vasquez. Gabriel. Molina. Lorca.

76 Causa iusta dubitandi de iustitia belli.

Videtur autem esse causa sufficiens dubitandi, quando aut nulla aut saltem parum probabilis apparet, aut publice circumfertur causa belli, praesertim si princeps sciatur esse laxa con-

scientiae & parum curare qua ratione aliena occupet, suasque opes amplifiet, aut iniurias vlciscatur. Quia in hoc casu subditus non potest prudenter presumere suum principem non suscepturum bellum iniustum. Haec autem maxime habent locum quando eiusmodi bello iuantur haeretici alijque infideles contra Catholicos: debemus enim omnino praesumere iustitiam ab his stare, donec clare appareat contrarium.

Quòd si post eiusmodi examen causa deprehendatur iusta, clarum est tam subditum quam externum licet militare: si verò deprehendatur iniusta, patet neque hunc neque illum in eo bello militare posse.

Sin autem iustitia belli appareat dubia, nec possit certò cognosci an sit iusta causa nec ne, tunc ferè communiter docent subditum licet militare; subditos autem vocant etiam extraneos, qui iam antè inceperant sub eo principe stipendia mereri. Probat id Primò, auctoritate S. August. qui l. 22. contra Faustum c. 75. ait: Cum ergo vir iustus, si forte sub rege homine etiam sacrilego militet, rectè possit eo iubente bellare, cumque pacis ordinem seruans: tunc quod iubetur, vel non esse contra Dei praeceptum certum est, vel virum sit certum non est. Ita ut forte a se reum regem faciat iniquitas imperandi, innocentem autem militem ostendas ordo seruendi. Vbi aperte docet, subditum iubente rege licet bellare quoties constat causam belli esse iniquam: atqui quoties de eo dubitatur, hoc non constare ergo ille tunc licet bellare.

Probat Secundò, ratione quam etiam innuat ibidem S. August. quia scilicet subditus in dubio an res sit licita tenetur parere Superiorem, ne huic alijs faciat iniuriam ei non parendo, atque ita spoliando eum iure quod legitime possidet: quo possessor in dubio non est spoliandus.

Multi verò secuti Siluestrum v. Bellum, 1. q. 9. concl. 2. & 3. & Caietan. ibidem §. Secundò. loc. Siluest. Caietan. cūs putant dicendum de non subdito, aiunt: quod hunc numquam posse principi non suo offerre suam operam ad militandum, nisi prius causam belli examinauerit, ac de eius iustitia ei aliquo modo constet; atque adeò quando haec est dubia, docent ipsum non posse militare; quia hic non excusatur ratione obedientiae.

Vasquez verò 1.2. disp. 66. cap. 9. sub finem. Lorca 2.2. sect. 3. disp. 53. nu. 7. & alij non agnoscunt hinc discrimen inter subditum & non subditum, docentque Primò, neutrum posse militare quando omnibus spectatis dubitat de belli iustitia; quia in dubijs tutior pars est eligenda. Secundò, fieri posse ut uterque dubitet de iustitia belli, si eam solum spectet ex causis intrinsecis sibi notis; & simul tamen omnino sibi persuaadeat id esse iustum propter auctoritatem principis & consiliatorum eius, qui id tale esse decernunt; quorum auctoritatem tamquam virorum prudentium & bonae conscientiae militaturi sequi possunt, quoad ijs de contrario non constat. praesertim cum facile possint credere principem habere multas iustas belli causas, quas ipsi ignorant, quasque ipse aperire alijs nec vult nec tenetur: atque ita ob

huius auctoritatem poterunt dubium aliunde ortum deponere. unde inferunt, nec subditum nec externum teneri de iustitia belli inquirere, sed posse auctoritatem principis id indicentis sequi, quamdiu nulla ei occurrit iusta causa de illius iustitia dubitandi.

Sed puto hos Auctores conciliari posse, si bene explicentur.

Dico igitur Primò, hic nullam esse faciendam distinctionem inter subditum, & non subditum; sed inter subditos (quales sunt etiam ij, qui iam antè sub eo principe inceperunt facere stipendia) qui principis imperio ad bellum compelluntur; & alios siue subditos, siue non subditos, qui omnino liberè ac sponte dant nomina militiae, aut ad eam focos se offerunt; quia nulli ex his, quamdiu ad bellum non compelluntur, prae alijs possunt per necessitatem obediendi excusari. & hæc etiam videtur aperta mens Caietani & aliorum.

Dico Secundò, omnes dicti quamdiu credunt principem indicentem bellum, eiusque consiliarios esse viros probos, qui nullo modo contra suam conscientiam vellent bellum iniustum indicare, possunt sine villo examine sub illis militare, quamdiu ijs non occurrit vlla particularis ratio ob quam meritò de iustitia belli dubitent; qua occurrente tenentur eam examinare, aut per se diligenter omnes vtriusque partis rationes expendendo, si has scire possint, easque expendere valeant; aut alios, quos esse viros prudentes & probos credunt, de iustitia belli consulendo.

Dico Tertio, si post eiusmodi examen causa belli secundum rationes intrinsecas spectata maneat ijs dubia, ita vt nequeant iudicare an verè à parte rei sit potius iusta quam iniusta; quamdiu tamen omnino sibi persuadent principem eiusque consiliarios esse viros prudentes ac bonæ conscientiae, qui nullo modo vellent alijs facere iniuriam, & fortè habere secretas iustas belli causas, quas ipsi ignorant; possunt propter horum auctoritatem sibi persuadere bellum esse iustum, suum iudicium eis submitiendo: & quamdiu hoc sibi verè persuadent, omnes dicti licitè illi militiae nomen dant. Ita apertè Vasquez & Lorca suprà; nec credo alios hoc negaturos.

Dico Quarto, quando militaturis & causa belli dubia est & principis consiliariorumque auctoritas aliquo modo suspecta, ita vt hæc nequeat eos sufficienter mouere vt prudenter saltem omnino probabiliter sibi persuadeant bellum esse iustum; qui imperio principis ad id non compelluntur, illicitè in eo militant. Ita omnes Doctores suprà citati, & puto esse communem. Probatur, quia, cum tales absolute dubitent an illud bellum hic & nunc sit iniustum, nec habeant vllam probabilem rationem qua moueantur vt credant id sibi hic & nunc licere; non possunt hoc prudenter iudicare: nihil autem licitè facio, quod non possum prudenter iudicare mihi omnibus spectatis hic & nunc licere.

Dico Quintò, quando aliqui imperio sui principis ad bellum compelluntur, quantum-

vis nec rationibus ob quas credunt bellum suscipi, nec auctoritate sui principis aut consiliariorum (de quibus dubitant an sint tam bonæ conscientiae, vt nollent vllum bellum suscipere, nisi quod prudenter crederent esse iustum) possint sibi absolute persuadere illud bellum esse iustum, atque ita omnibus spectatis dubitent an verè à parte rei iustum sit; nihilominus probabile est eos prudenter sibi posse persuadere sibi hic & nunc licere ita militare, atque ita hoc licitè facere, quamdiu ijs saltem probabiliter non constet bellum esse iniustum, siue principem suum id mala fide gerere. Hæc videtur aperta sententia eorum, quos citauimus 78. & Victoriam relect. de iure belli n. 25. & 26. Gabrielis in 4. dist. 15. q. 4. concl. 4. Molina de iustitia tract. 2. disp. 13. eandem etiam asserit Lorca suprà nu. 9. nec credo Vasquez suprà dissentire, qui solum docet, subditum illicitè parere Superiori quando omnibus spectatis dubitat an sibi liceat parere.

Probatur Primò, quia est plurimum grauius morum Auctorum. Secundò, quia cum Superior sit in possessione præcipiendi, non debet ea privari nisi constet eum malè imperare, præsertim quando subditus nequit non parere, nisi ostendendo publicè se nolle parere, & ita accusando suum principem quali iniusta imperet. Tertio, quia, vt definitur cap. 2. de secundis nuptijs, coniux dubitans de validitate sui matrimonij, quantumvis mala fide contraxerit, ideoque nequeat petere debitum; tenetur tamen id reddere ne marito iniuriam faciat, cum tamen dubitet vtrum hæc externa actio sit fornicatio, aut etiam adulterium, vt si dubitet an prior maritus sit mortuus: ergo similiter subditus tenetur obedire Superiori præcipienti bellum, etsi dubitet an hoc à parte rei sit iustum. Quarto, quia hæc videtur aperta sententia D. Augustini citati n. 77. vt patet ex ibidem dictis.

Contrarium tamen omnino dicendum est, quando subditus saltem probabiliter credit, siue suspicatur, bellum esse à parte rei iniustum; quia tunc eius iniustitia non est ei dubia. Merito autem hoc semper præsumit, quoties agitur de iuvandis in bello hæreticis contra Catholicos, aut subditis rebellantibus suis Superioribus, qui sua possessione siue iurisdictione in subditos iniuste spoliantur, quamdiu non constet ipsos eam iniuste possidere.

D V B I V M VI.

Quibus liceat in bello iusto pugnare, eius interesse?

Circa hanc difficultatem constat Primò, omnibus licere in bello iusto consentiente eius imperatore pugnare, quibus id speciali iure non est interdictum. Secundò, omnibus clericis saltem in sacris constitutis iure Ecclesiastico prohiberi esse in bello propria manu pugnare, aut milites ducere ac pugnam instruere, aut tormenta in hostes dirigere, ijsque qui ea dirigunt præesse Pat. et ex c. 4. & 6. 23. q. 8. & cap. Sententia. 9. ne clerici vel monachi. vbi sub grauitiam. 9. bus